

ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการพสมเทียม

นางสาว ลีพูน จิระวัฒนาสมกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-994-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013016

1 1029353x

THE LEGAL PROBLEMS IN ARTIFICIAL INSEMINATION

Miss Liphon Chiravatanasomkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-994-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โดย

ภาควิชา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียม

นางสาวลีพูน จิระวัฒนาสมกุล

นิติศาสตร์

ดร.สันหัตต์ ตะศิวนิช

รองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชานาญเวช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โสวิไลกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.สันหัตต์ ตะศิวนิช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชานาญเวช)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์เอนก อารีพรรค)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพานิต เกิดสมเกียรติ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียม
โดย	นางสาวลีพูน จิระวัฒนาสมกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.สันหัตถ์ ตะศิวิชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชานาญเวช
ภาควิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2529

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีทางการแพทย์เกี่ยวกับการผสมเทียมของมนุษย์ได้ก้าวหน้าไปมาก จนสามารถช่วยแก้ปัญหาการไม่มีบุตรให้แก่ผู้เป็นหมันได้ผลดียิ่ง คาดได้ว่ากรรมวิธีผสมเทียมจะเป็นที่นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ

แต่โดยที่กฎหมายครอบคร่าว ในส่วนที่บังคับในเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเกิด มีรากฐานยึดมั่นอยู่กับการเกิดโดยวิธีการธรรมชาติ ฉะนั้น ข้อสันนิษฐานมากมายจึงก่อให้เกิดผลบังคับขัดต่อความเป็นจริง และเจตนารมณ์ของผู้แก้ไขปัญหาความเป็นหมันโดยการผสมเทียม

นอกจากนี้ การทำให้เด็กเกิดขึ้นโดยการผสมเทียมยังอาจมีผลไม่สมบูรณ์ได้หากผู้ปฏิบัติเป็นบุคคลที่มีความรู้ไม่เพียงพอและอาจมีการทำให้เด็กเกิดขึ้นแล้ว ไม่รับผิดชอบเลี้ยงดูทำให้เป็นภาระแก่สังคมด้วย

ในขณะที่ในประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายควบคุมและคุ้มครองเกี่ยวกับการผสมเทียมของมนุษย์ การกระทำเกี่ยวกับการผสมเทียมจึงไม่เป็นสิ่งต้องห้ามและเป็นการถูกกฎหมายโดยทั่วไป

งานวิจัยนี้ จึงได้นำข้อมูลสังเขปทางการแพทย์เกี่ยวกับการผสมเทียมมาแสดงพร้อมกับนำข้อมูลทางสังคม และประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียมมาวิเคราะห์ให้เห็นว่า ได้มีอะไร เกิดเป็นปัญหาขึ้นมาแล้ว และได้มีการเคลื่อนไหวทางกฎหมายอย่างไร ประเทศต่างๆ กำลังมองเรื่องการผสมเทียมในทางกฎหมายอย่างไร และบางประเทศที่มีกฎหมายออกมาบังคับใช้เกี่ยวกับ

เรื่องการผสมเทียมนี้เขาออกกฎหมายกันอย่างไร และมีแนวโน้มในทางกฎหมาย
อย่างไร พร้อมกับได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก่ประเด็นปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้น
งานวิจัยนี้มีข้อยุติว่า สมควรเตรียมศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการ
ผสมเทียมไว้ให้สมบูรณ์ตั้งแต่บัดนี้ เพื่อความพร้อมเมื่อจำเป็นที่จะต้องมีการ
ขึ้นมามีบังคับใช้ ในปัจจุบันแม้จะยังไม่สามารถบัญญัติกฎหมายมาใช้บังคับให้
ครอบคลุมสาระทั้งปวงที่เกิดกับการผสมเทียมได้ แต่ก็ไม่เป็นการเร็วเกินไปที่
จะมีการออกกฎหมายออกมาใช้ควบคุมในเรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับการผสมเทียม

The research introduces initial fact and principles of the artificial insemination techniques together with social attitudes toward the utilization of the techniques then the legal problems and drawn up for analysis.

The study shows varieties of legal problems having occurred and how the laws counteracted to them. It points out how the laws of countries look upon the matter of artificial insemination with demonstration of comparative provisions of laws enacted by some countries.

The work draws attention to the trends of utilizing of artificial insemination also in Thailand which will create many legal problems because it is beyond the principle of Thai Law which bases on the natural birth of human, but the work has given also recommendations for solving those legal problems in case they should occur.

The thesis concludes that the complete study of legal problems concerning human artificial insemination is now needed in order to be promptly for suiting necessity of having the law enforced at the right time. In present, though enactment of the law which is capable to govern the whole matter of artificial insemination is not possible, but it is not premature to determine the law for governing some basic matters of the human artificial insemination.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งของท่าน ดร.สันหัตต์ ศะศิวิมลชี ผู้อำนวยการกองฝ่ายสัญชาติและนิติกร กระทรวงการต่างประเทศ และผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศในคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์ การอ้างเหตุผลประกอบการวิเคราะห์ แนะนำเอกสารอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมาด้วยดีตลอดจนสำเร็จ

ท่านรองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชานาญเวช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ท่านได้ช่วยชี้แนะแนวทางให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีลำดับขั้นตอนที่ดีให้แนวความคิดที่ดีทางด้านกฎหมายและให้ความช่วยเหลือในเรื่องเอกสารต่างๆ ที่นำมาใช้ในการอ้างอิงทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ท่านอาจารย์ แพทย์หญิงนันทนา อังสุมาลิน อาจารย์ที่ปรึกษาพิเศษ ท่านได้ให้คำแนะนำทางด้านต่างๆ ตลอดจนได้แนะนำให้ข้าพเจ้าได้รู้จักกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและมีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านกรมแพทย ซึ่งจะได้กล่าวถึง เป็นท่านต่อไปคือ

ท่านศาสตราจารย์ นายแพทย์เอนก อารีพรรค อาจารย์ที่ปรึกษาพิเศษและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านได้ให้คำแนะนำทางด้านกรมแพทย์และชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ รวมทั้งชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท่านรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และท่านรองศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อูธรรมโฆ ทั้งสองท่านได้ช่วยชี้แนะแนวทางดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้อง และได้ให้คำแนะนำทางด้านต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพานิต เกิดสมเกียรติ กรรมการสอบสอบวิทยานิพนธ์ ท่านได้ช่วยเสริมให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท่านศาสตราจารย์ นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ หัวหน้าหน่วย
 วัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยมหิดล ท่านได้สละเวลาให้สัมภาษณ์ความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการผสมเทียมกับกฎหมาย

ท่านรองศาสตราจารย์ นายแพทย์อารี สมบูรณ์สุข หัวหน้าหน่วย
 วางแผนครอบครัวและนายกสมาคมวางแผนครอบครัว ท่านได้สละเวลาให้
 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผสมเทียมกับการวางแผนครอบครัว

ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ ผู้อำนวยการ
 สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านได้สละเวลาให้สัมภาษณ์
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการผสมเทียมที่มีต่อสังคม

เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์
 หน่วยวางแผนครอบครัว หอสมุดมหาธีรราชานุสรณ์ สถาบันประชากรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ห้องสมุด
 คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล
 หอสมุดแห่งชาติและกระทรวงการต่างประเทศ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการ
 ค้นคว้าตำรา เอกสารอ้างอิงและได้ช่วยประสานงานด้านต่างๆ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณและขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประโชติ-คุณแม่ทองคำ ที่ได้
 ได้เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด
 จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และขอขอบใจนายแพทย์ สมบูรณ์ (น้องชาย) ที่ได้
 แนะนำให้รู้จักคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์

ลีพูน จิระวัฒนาสมกุล

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. เอ็ดเวิร์ดและสเตปโต และ เด็กที่เกิดจากหลอดทดลองคนแรกของโลก	13
2. เด็กอัจฉริยะที่เกิดจากการผสมเทียม	26
3. พัฒนาการภายหลังการปฏิสนธิของทารกในครรภ์	46
4. กระบวนการปฏิสนธิในจานแก้ว	51
5. วิธีทาผสมเทียมแบบต่างๆ	54
6. เครื่องมือที่ใช้ในการทาผสมเทียม	59
7. การเกิดโดยวิธีธรรมชาติและการเกิดโดยวิธีการใหม่	63
8. เด็กที่เกิดจากการผสมในหลอดทดลอง	67
9. ผู้ฟ้องเรียกเชื้อพันธุ์ของสามีที่ตายแล้ว จากศูนย์การศึกษาและเก็บเชื้อพันธุ์	74
10. ครอบครัวสเติร์น, เด็กหญิง เอ็ม., ผู้พิพากษา ฮาร์วี ซอร์คาว, นางไวท์เฮด ...	137/1
11. โจกท์และจาเลยในคดีทาลายตัวอ่อน	156

อธิบายคำย่อ

ปพพ.ฉบับปัจจุบัน หมายถึง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ตราชำระใหม่
พุทธศักราช 2519

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญภาพ	ญ
อธิบายคำย่อ	ณ
บทนำ	1
บทที่	
1. บททั่วไป	5
ประวัติการพสมเทียม	10
แนวทางและลักษณะของการพสมเทียม	14
แนวโน้มและลักษณะของการพสมเทียมในประเทศไทย	15
ประวัติการพสมเทียมในประเทศไทย	16
สาเหตุโดยทั่วไปในการขอรับการพสมเทียม	19
1. ต้องการมีผู้สืบสกุล	19
2. เพื่อแก้ปัญหาการมีบุตรพิการโดยเหตุผลทางพันธุกรรม เมื่อมีบุตรโดยวิธีธรรมชาติ	21
3. ความบกพร่องทางกายภาพในระบบสืบพันธุ์ ของสามีภรรยา	22
4. ความต้องการมีครอบครัวอย่างคนปกติของผู้มีความ วิจริตทางจิตใจในเรื่องเพศ	23
5. ต้องการมีบุตรเป็นอัจฉริยะ	25
6. ทาหมันแล้ว	27
7. คนโสด	28

การผสมเทียมเป็นเรื่องที่จะต้องมีการกำหนดต่อไป	31
ข้อเปรียบเทียบทางด้านกฎหมายระหว่างการรับบุตรบุญธรรม กับการมีบุตรด้วยวิธีการผสมเทียม	36
- 1. เรื่องความสัมพันธ์	36
- 2. การเก็บความลับ	37
- 3. เจื่อนไซ	38
- 4. ความยินยอม	38
- 5. การจดทะเบียน	40
- 6. ฐานะของเด็ก	41
- 7. การรับมรดก	41
- 8. การบอกเลิก	42
นิยามต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย	44
- 1. ไซ	44
- 2. เชื้อพันธุ์	44
- 3. การปฏิสนธิ	45
- 4. การผสมเทียม	45
- 5. การตั้งครรภ์	48
- 6. การเกิด	49
- 7. บุคคลธรรมดา	50

บทที่ 2. หลักการและข้อมูลทางการแพทย์โดยสังเขป	
เกี่ยวกับการผสมเทียม	52
หลักการและข้อมูลทางการแพทย์เกี่ยวกับการผสมเทียมแบบ ใช้เชื้อพันธุ์ของสามี	
(AIH = Artificial Insemination Husband) ..	52
- 1. หลักการ	52
- 2. เหตุผลทางการแพทย์ที่ต้องทำการผสมเทียมแบบ AIH	52
- 3. หลักในการดำเนินการผสมเทียมแบบ AIH	53
- 4. เครื่องมือในการผสมเทียม	55
- 5. อัตราการตั้งครรภ์	55
หลักการและข้อมูลทางการแพทย์เกี่ยวกับการผสมเทียมแบบ ใช้เชื้อพันธุ์ของผู้บริจาค	
(AID= Artificial Insemination Donor)	56
- 1. หลักการ	56
- 2. เหตุผลทางการแพทย์ที่ต้องทำการผสมเทียมแบบ AID	56
- 3. หลักในการดำเนินการผสมเทียมแบบ AID	57
- 4. วิธีปฏิบัติการและเครื่องมือที่ใช้ในการผสมเทียม ..	58
- 5. อัตราการตั้งครรภ์	58
- 6. ข้อดีของการทำผสมเทียมแบบ AID	61
- 7. ข้อบกพร่องของการทำผสมเทียมแบบ AID	61

หลักการและข้อมูลทางการแพทย์เกี่ยวกับการผสมเทียม โดยกรรมวิธีปฏิสนธิในหลอดทดลองและการย้ายตัวอ่อน (IVF=In Vitro Fertilization and Embryo Transfer)	64
- 1. หลักการ	64
- 2. เหตุผลทางการแพทย์ที่ต้องทำผสมเทียมแบบ IVF .	64
- 3. หลักในการดำเนินการแบบ IVF	64
- 4. อัตราการตั้งครรภ์	65
- 5. ข้อดีของการทำผสมเทียมแบบ IVF	66
- 6. ข้อบกพร่องของการทำผสมเทียมแบบ IVF	66
บทที่ 3. ปัญหาทางด้านกฎหมายและแนวทางแก้ปัญหาสำหรับการผสมเทียม แบบใช้เชื้อพันธุ์ของสามี (AIH).....	68
ขอบเขตของการศึกษาการผสมเทียมแบบ AIH	68
- 1. ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างสามีภรรยา	68
1.1 การให้กำเนิดบุตรภายหลังสามีถึงแก่ความตาย	72
1.2 การผสมเทียมที่กระทำภายหลังการหย่า.....	77
1.3 การตั้งครรภ์โดยสามีมีข้อบกพร่องทางกาย ..	78
1.4 การตั้งครรภ์โดยสามีภริยามิได้อยู่ด้วยกัน ...	79
1.5 ความยินยอมของคู่สมรส	81
- 2. ปัญหาเกี่ยวกับแพทย์หรือผู้ให้บริการ	83
2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียมแบบ AIH ...	83
2.2 ผู้มีสิทธิปฏิบัติการผสมเทียม	85
2.3 ความรับผิดชอบของแพทย์	86
2.4 การโฆษณา	87
2.5 การรักษาความลับของการผสมเทียมแต่ละกรณี	87

- 3.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง บิดามารดากับบุตรที่เกิดจากการผสมเทียม.....	89
3.1	เด็กที่เกิดระหว่างการสมรส	89
3.2	เด็กที่เกิดภายหลังบิดาตาย	90
3.3	การฟ้อง	92
3.4	เด็กกับผู้ให้บริการหรือแพทย์	93
3.5	ความเป็นมารดากับบุตร	94
บทที่ 4.	ปัญหาทางด้านกฎหมายและแนวทางแก้ปัญหาสำหรับการผสมเทียม แบบใช้เชื้อพันธุ์ของผู้บริจาค (AID).....	95
	ขอบเขตของการศึกษาการผสมเทียมแบบ AID	95
- 1.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง สามีภริยา	95
1.1	การทำผสมเทียมโดยความยินยอมของสามีภริยา	
1.1.1	หย่าเพราะการผสมเทียม	97
1.1.2	การอุปการะเลี้ยงดูเด็กที่เกิดจากการ ผสมเทียมแบบ AID	100
1.1.3	ความเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย103	
1.2	ปฏิบัติการผสมเทียมโดยความยินยอมของ ภริยาฝ่ายเดียว.....	107
1.2.1	เหตุฟ้องหย่า	107
1.2.2	ความเป็นบิดามารดาโดยชอบ ด้วยกฎหมาย	110
1.2.3	ความรับผิดชอบของสถานบริการ หรือแพทย์	114

- 2.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง สามีภริยากับผู้บริจาคเชื้อพันธุ์	119
2.1	ในกรณีที่รู้จักผู้บริจาคเชื้อพันธุ์	119
2.2	กรณีที่บุคคลนิรนามเป็นผู้บริจาคเชื้อพันธุ์	124
- 3.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง เด็กกับผู้บริจาคเชื้อพันธุ์	126
- 4.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียมของ ผู้ที่ไม่มีคู่สมรส	129
- 5.	ปัญหาการรับจ้างตั้งครรภ์	135
- 6.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บความลับ ..	144

บทที่ 5. ปัญหาทางด้านกฎหมายและแนวทางแก้ปัญหา

สำหรับการผสมเทียมแบบ IVF

(IVF= In Vitro Fertilization and Embryo

Transfer) .....

	ขอบเขตของการศึกษาการผสมเทียมแบบ IVF	148
- 1.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของตัวอ่อน .	148
- 2.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับแพทย์ หรือองค์กรผู้ให้บริการ	155
- 3.	ปัญหาทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการรับจ้างตั้งครรภ์.	161

บทที่ 6. แนวโน้มของกฎหมายเกี่ยวกับการพสมเทียม	164
กฎหมายกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ	164
กฎหมายเกี่ยวกับการพสมเทียมที่ได้พัฒนาขึ้นแล้วในต่างประเทศ	168
- 1. การไม่มีกฎหมายห้ามการพสมเทียม	168
- 2. กฎหมายเกี่ยวกับการพสมเทียมในต่างประเทศ ...	168
2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการพสมเทียมของสหรัฐอเมริกา	169
2.1.1 กฎหมายแม่บทว่าด้วยความเป็นบิดา	
มารดา	172
2.1.2 กฎหมายแพ่งมลรัฐโอคลาโฮมา	174
2.1.3 ประมวลกฎหมายแห่งมลรัฐจอร์เจีย .	176
2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการพสมเทียม	
ของประเทศสวีเดน	185
2.2.1 คณะกรรมการการพสมเทียม	185
2.2.2 การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการพสมเทียม	
ของประเทศสวีเดน	186
2.2.2.1 พระราชบัญญัติแก้ไข	
ประมวลกฎหมายเกี่ยวกับ	
บิดามารดาและเด็ก	186
2.2.2.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการ	
พสมเทียม	187
สาระสำคัญในเรื่องของการพสมเทียมที่ควรมีบทบัญญัติกฎหมาย	
ควบคุมและคุ้มครอง	193
- 1. ความยินยอม	193
- 2. คุณสมบัติของผู้ที่จะขอรับการพสมเทียม	196
- 3. คุณสมบัติของผู้ใช้วิชาชีพเวชกรรมใน	
การปฏิบัติการพสมเทียม	198

- 4.	ข้อกำหนดเกี่ยวกับผู้บริจาคเชื้อพันธุ์	200
- 5.	มารดาไร้จ้าง	202
- 6.	สถานะของเด็กที่เกิดจากการผสมเทียม	204
- 7.	การเก็บรักษาเชื้อพันธุ์ ไข่ และตัวอ่อน	207
- 8.	การใช้เชื้อพันธุ์ และการใช้ตัวอ่อน	208
บทที่ 7.	สรุปและข้อเสนอแนะ	209
	สรุป	209
	ข้อเสนอแนะ	213
- 1.	ข้อเสนอแนะทางด้านกฎหมาย	213
- 2.	ข้อเสนอแนะทางฝ่ายบริหาร	219
	บรรณานุกรม	220
	ประวัติผู้เขียน	229